

Nesselande Hoogspanningslijn en leukemie

Carola Hegger, arts maatschappij + gezondheid 4 juli 2023

GGD
Rotterdam-
Rijnmond

Gemeente
Rotterdam

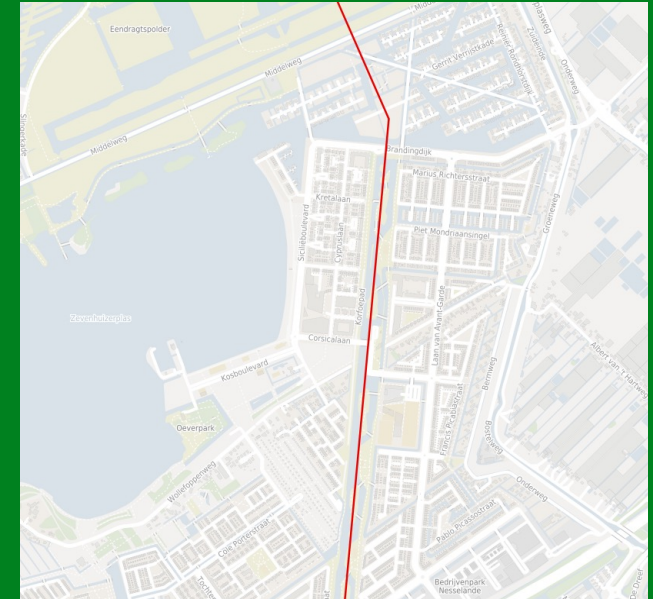
Wat gaan wij met elkaar bespreken?

Onderzoek GGD afgerond

Conclusie: Aantal kinderen met leukemie niet hoger dan verwacht. Piek in 2009-2010 heeft zich niet voortgezet of herhaald. Geen relatie met hoogspanningslijn Nesselande.

Inhoud

1. Aanleiding onderzoek
2. Toelichting leukemie en hoogspanningslijnen
3. Resultaten onderzoek
4. Ruimte voor reacties & vragen

Waarom onderzoek door de GGD?

2011

Zorgen over het aantal kinderen met leukemie
Huisarts en deelgemeente Prins Alexander

2011

Start clusteronderzoek GGD waarbij ziektespoor, milieuspoor en relatie daartussen wordt onderzocht

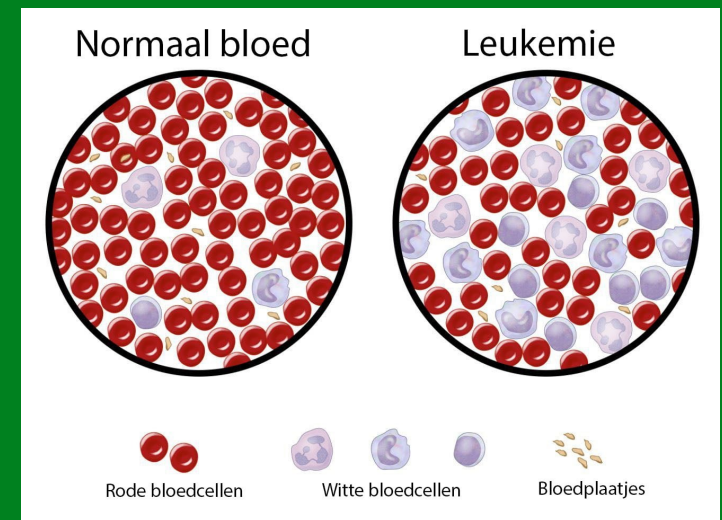
Leukemie bij kinderen

Ernstige, maar zeldzame ziekte

- ALL en AML
- Ongecontroleerde celdeling in onrijpe bloedcellen
- In twee jaar ± 270 kinderen leukemie in NL

Oorzaak grotendeels onbekend

Waarschijnlijk combinatie van factoren, waaronder mogelijk: genetische aanleg, infectieziekten, chemische stoffen, ioniserende straling ('radioactieve straling'), wonen nabij een hoogspanningslijn

Hoogspanningslijnen

Elektromagnetische velden

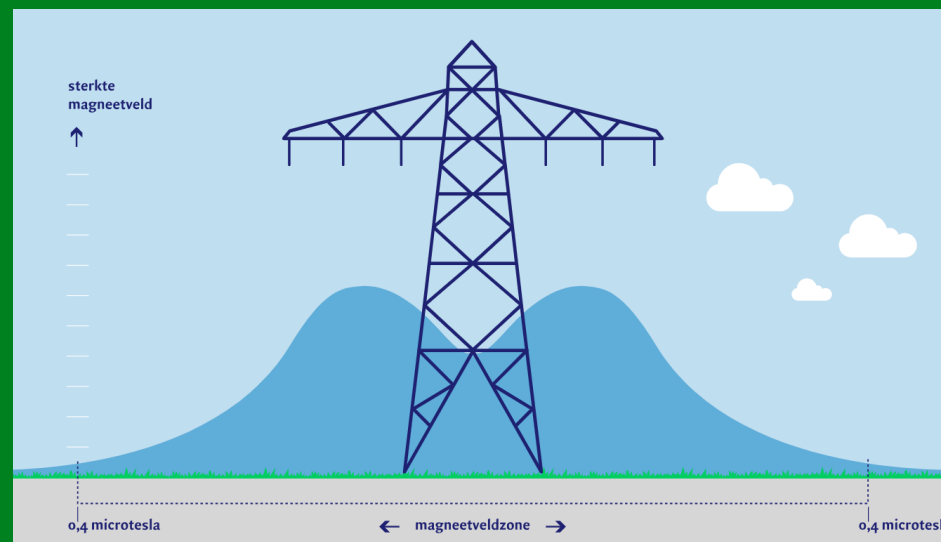
- Stroom veroorzaakt magnetisch veld
- Sterkte uitgedrukt in (micro) Tesla en neemt snel af met afstand

Korte termijn effecten

< 100 microtesla geen acute effecten

Lange termijn effecten

> 0.4 microtesla aanwijzingen leukemie bij kinderen

Wat zegt de wetenschap?

Adviezen Gezondheidsraad

- Aanwijzingen voor een oorzakelijk verband tussen het wonen nabij hoogspanningslijn en hogere kans op leukemie bij kinderen
- Elke twee jaar mogelijk één kind leukemie

Mogelijk ook aanwijzingen voor een hogere kans op leukemie bij volwassenen. Geen aanwijzingen voor andere ziekten (ALS, alzheimer, parkinson en MS)

Wat doet de overheid?

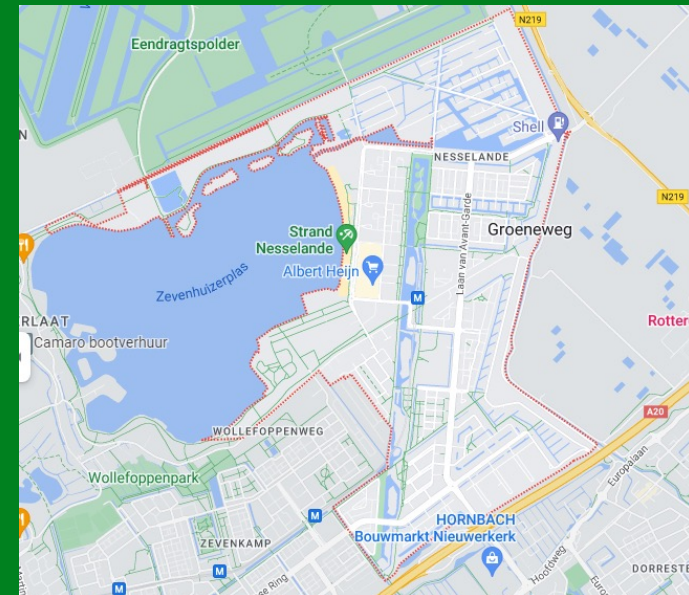
Voorzorgbeleid Rijksoverheid

- Sinds 2005 advies aan gemeenten, provincies en netbeheerders
- Voorkomen van nieuwe situaties waarbij kinderen langdurig verblijven in jaargemiddelde magneetveldzone > 0.4 microtesla
- Woningen, scholen, crèches, kinderdagverblijven
- Hoogspanningslijnen

Aanpak GGD

Drie rapportages (2011, 2018 en 2023)

- Onderzoeksperiode 2001-2021
- Postcodegebied 3059
- Gegevens over opbouw van de wijk CBS
- Informatie SKION (Stichting Kinderoncologie Nederland) en Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie
- Informatie TenneT belasting hoogspanningslijn

Hoeveel kinderen hebben leukemie gekregen?

	Aantal kinderen (0-15 jaar) met leukemie	Te verwachten aantal kinderen met leukemie
2001 - 2021	6	0 - 7

- Rekening gehouden met leeftijd en verhouding jongens en meisjes
- Piek van 5 gevallen in 2009 – 2010, niet voortgezet of herhaald

Dus het aantal kinderen met leukemie in Nesselande tussen 2001 en 2021 is niet verhoogd

Wat is de magneetveldzone van de hoogspanningslijn?

Waarom rekenen en niet meten?

Metten niet goed mogelijk

- Belasting van de lijn fluctueert, daardoor varieert de magnetische veldsterkte van moment tot moment
- Veel versturende bronnen die ook een magnetisch veld hebben

Wat is de magneetveldzone van de hoogspanningslijn?

Informatie van TenneT

Berekening o.b.v. jaargemiddelde belasting hoogspanningslijn

Jaartal	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Maximale afstand (m) 0,4 microtesla zone	30-35	40-45	45	55	45	45	45	40	50	35-40	40-45

De eerstelijnsbebouwing staat op 55-60 meter

Wat zijn de conclusies van de GGD?

- Aantal kinderen met leukemie in Nesselande in 21 jaar niet hoger dan verwacht
- Piek uit 2009 – 2010 niet voortgezet of herhaald
- Woningen, scholen en kinderdagcentra staan buiten de 0,4 microtesla zone
- Geen relatie hoogspanningslijn Nesselande en aantal kinderen met leukemie

De GGD stopt het onderzoek

Bijdrage aan beantwoording van vragen inwoners van Nesselande

Bedankt voor uw aandacht.
Ruimte voor reacties en vragen.

Contact met Team Gezondheid & Milieu: gmggd@rotterdam.nl of 010 – 433 98 94

GGD
Rotterdam-
Rijnmond

Wat is het advies van de GGD voor bronnen van hoogspanning?

- Voorkomen van nieuwe en bestaande situaties waarbij kinderen langdurig verblijven in jaargemiddelde magneetveldzone > 0.4 microtesla
- Zoveel als redelijkerwijs mogelijk is
- Woningen, scholen, crèches, kinderdagverblijven
- Alle bronnen van hoogspanning: hoogspanningslijnen, ondergrondse elektriciteitskabels, transformatorstations en -huisjes

Wat zegt de GGD over speelplekken?

- Geen langdurige verblijfplaats (geen 14-18 uur per dag)
- Wel streven naar een zo laag mogelijke veldsterkte (streefwaarde 0,4 microtesla)
- Zoeken naar alternatieve locaties
- Buiten spelen, veel bewegen, sociale contacten is van groot belang voor de gezondheid

Wat zijn de uitkomsten van leukemie bij volwassenen?

- Gezondheidsraad: associatie tussen wonen nabij bovengrondse hoogspanningslijn en leukemie bij volwassenen

	Aantal personen (>15 jaar) met leukemie	Te verwachten aantal personen met leukemie
2001 - 2021	8	4 - 19

- Ook gecorrigeerd voor de opbouw van de wijk
- Alle personen woonachtig 55-60 meter van de hoogspanningslijn